

“Recito el poema com una partitura”

La veu d'un dels actors més fermes dels darrers anys, Lluís Soler, arribarà a moltes llars gràcies a la nova edició d'“El Comte Arnau”, de Sagarra. L'actor repassa aquí la seva trajectòria.

L'actor Lluís Soler, als jardins de l'Ateneu Barcelonès. Al seu teatre ha recitat recentment Josep M. de Sagarra i Apel·les Mestres.

TINA BAGUÉ

La veu de Lluís Soler (Manlleu, Osona, 1954), un dels actors d'“El mètode Gronholm”, serà una de les novetats del Dia del Llibre. Edicions La Campana ha publicat una edició especial del llarg poema *El Comte Arnau*, de Josep Maria de Sagarra, edició que inclou un CD amb fragments recitats per l'actor.

—Podríeu parlar-nos, si us plau i per començar, de la vostra família?

—Sóc fill únic. El pare era manyà i la mare portava la casa. Vivíem a casa dels pares d'ell, al mig de Manlleu. L'avi patern venia de la vall d'en Bas, a la Garrotxa, i va pujar al Collsacabra a fer de mosso al mas Aiats, sota el pla d'Aiats, just a la carena de la muntanya que separa la Garrotxa i Osona. L'àvia també venia d'allà. Es van casar i van baixar a Manlleu. En canvi, la meua mare venia de l'atra banda de la comarca, d'una família de paletes de la Gleva. El pare, a banda de manyà, era ciclista i per això va conèixer la mare.

—Biciclista destacat?

—Era famós a tota la comarca i va arribar a córrer la Volta a Catalunya, una proesa aleshores.

—De la generació d'en Poblet?

—Just abans. Potser van coincidir en alguna cursa, però era quan en Poblet començava i el pare acabava. L'any 1962, el pare presidia el Club Ciclista Manlleuenc i va muntar una cursa pels damnificats de les inundacions del Vallès i va venir en Poblet. En Poblet, com és conegut, era esprintador i el pare era fondista, per això a casa ens estimàvem més en Bahamontes. Molts anys, amb el pare i la mare anàvem amb el 600 a veure una etapa de muntanya del Tour de França als Pirineus, i recordo que el pare li donava unes peres i pomes pelades, a punt de menjar. Sabia que, sens dubte, quan arribaria a dalt, una fruita és d'agrair.

—Més que la galleda d'aigua.

—Més que la galleda d'aigua.

—Una fruita fresca devia servir-li com el gelat que es va prendre tranquil·lament una vegada mentre esperava el grup, per no baixar sol.

—Li feia molta por baixar sol. El gelat feia el mateix efecte que la fruita. Era un món molt atractiu. El meu pare va morir quan jo tenia deu anys. Si no, jo hagués estat ciclista. Era una cosa inevitable, passar-ho de pares a fills.

—**Vau veure córrer el pare?**

—No. Quan vaig néixer ja s'havia retirat i treballava de manyà a la fàbrica de Can Serra. De totes maneres, jo vaig aprendre a anar amb bicicleta abans de caminar, i cada dissabte i diumenge hi pujàvem. Amb pocs mesos, i un any i dos, anàvem a la Gleba, a casa dels pares de la mare, i a mi em feien seure a la cadireta de la bicicleta de la mare. L'altra cosa destacada que fèiem els diumenges era anar a Andorra, primer amb una moto i després amb el 600, a comprar coses de contraban.

—**Què hi compràveu?**

—Una mica de tot. Medecines, perfumaria, cadenes extensibles de rellotge... Aquestes les portàvem al dipòsit de la benzina de la moto. I com que jo tenia tres anys i m'hi cabia la mà, en arribar a casa les treia jo.

—**Ben embolicades, suposo.**

—No. Després les rentàvem ben netes i perfumades, i ja està. Una mica de colònia i apa! No els feia cap mal, la benzina.

—**Això devia ser abans dels electrodomèstics, oi?**

—Sí.

—**De transistors, en duieu?**

—Sí. Però no a l'engròs. Quan hi anàvem amb moto, havia de ser coses que les poguessis portar amagades al damunt. Era una cosa d'estar per casa. I a vegades ens descobrien el que amagàvem en passar la duana de la Seu.

—**Hi anàveu molt sovint?**

—Cada quinze dies.

—**Una cosa d'estar per casa, però de mica en mica...**

—No et perdis! M'imagino que era un sobresou petit. No era per fer-te ric. Si no, ja ho hauríem notat. Era per anar tirant. Això venia de l'època de ciclista del pare. Era més l'esperit aventurer del pare, a part del guany econòmic.

—**La mort d'un pare famós a la comarca, d'esperit aventurer, que us portava en bicicleta, i amb la moto, i després a veure el Tour, i president d'un club local, per a un nen de deu anys devia ser molt colpidor i traumàtic, no?**

—No, no, no. Primer, no va ser la meva primera relació amb la mort. Abans havia mort una nena del carrer de casa. La mort del pare no la vaig viure com una mort traumàtica i en aquest sentit em va ajudar la mare, una persona que mira sempre endavant, mai enrere. Vaig anar fent. I l'únic que m'ha quedat del pare és un molt bon record. És una imatge o una companyia que sovint tinc al costat, tot i haver-lo conegut només fins als deu anys.

—**La mort d'un pare, per a un nen de deu anys, no el marca?**

—No ho va fer pel que us he dit i per una altra raó, perquè la vida d'un nen de la meua edat en aquell Manlleu i en aquella casa del carrer de Sant Martí era el carrer, i això és molt important. Un carrer que tenia de tot. Tenia el riu, el Ter, en una banda, i el torrent, el de la Borina, a l'altra. A casa no hi érem mai.

“Vaig entrar al Teatre Centre de Manlleu de tramoista, sense inquietud escènica”

Era anar a caçar cucs, buscar ferros, robar fruita, fer curses de bicicleta... El primer televisor que va arribar al carrer va ser quan tenia uns onze anys i era una cosa que la podíem veure algun dia, no era una cosa com ara, que se'n fa un abús. Ens agradava més jugar al carrer. A l'estiu es prenia la fresca sempre. Les àvies treien les cadires al carrer i t'explicaven mil històries.

—**Vau poder estudiar el batxillerat?**

—Sí, fins a quart, als Germans de la Salle del poble. Fins al set anys, monges carmelites. I després, el meu pare ja tenia una obsessió, que la meua mare va fer realitat, que estudiés una carrera en una universitat laboral, que eren becaades, que t'ho donaven tot. I vaig passar quatre anys a Tarragona i un a Eibar. Vaig estudiar-hi electricitat. L'oficialia d'electricista. Després va ser quan es va inventar el COU i vaig poder entrar a la universitat. Vaig venir a Barcelona a fer la carrera de Biològiques, que no vaig acabar. A més, vaig trobar feina en un taller ocupacional a la Plana de Vic.

—**Sense pensar encara en el teatre?**

—Paral·lelament amb tot això, vaig començar, als catorze-quinze anys, a fer de tramoista al Teatre Centre de Manlleu, però sense cap inquietud escènica. Aquí comença una carrera paral·lela que es desenvolupa durant setze o disset anys, entre el teatre i la meua vida, la feina de cada dia, la feina al taller i els estudis que vaig fent. I a poc a poc, el teatre va guanyant terreny amb els anys. El primer pas, al cap de dos o tres anys de fer de tramoista, va ser començar amb petits papers d'actor, i de mica en mica fas papers cada cop més importants. Fins que arriba un moment que et demanes que provis sort a Barcelona per veure si pots viure d'aquest ofici.

—**Quines obres i papers va fer a Manlleu?**

—Els *Pastorets* de Folch i Torres, però també els de Pàmies. Vaig fer el Manelic, un dels papers que et marca més. També obres amb inquietud, com *Els teixidors*, de Gerhart Hauptmann, obra sobre una revolta que va ser de fet un petit homenatge a la tradició obrera de Manlleu, dirigida per Jaume Collell, el periodista que ha treballat amb Els Joglars. Entremig, els típics Sagarres, que et serveixen per dir el vers, més Guimerà. Els clàssics, per dir-ho així. I Rusinol.

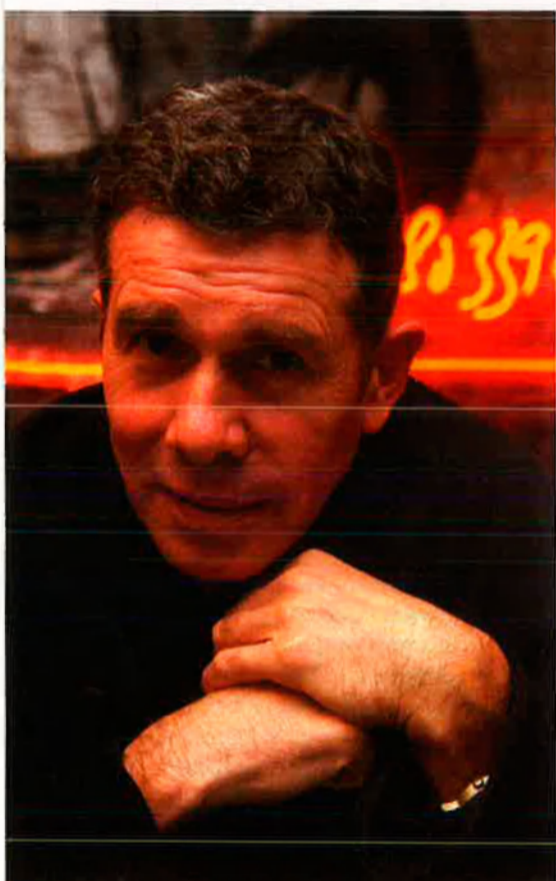
—**Sempre a Manlleu?**

—No. Amb un company, Miquel López, també de Manlleu, fundem un grup i fem actuacions pèrtot arreu. Ens escrivim les obres, perquè no en trobem que ens agradin. I ens va molt bé.

—**Quina mena d'obres?**

—De temes que tinguin relació amb l'actualitat, si pot ser, catalana. La primera era d'una família que decideix construir un refugi atòmic a casa. Després, una obra en la qual sis personatges es presenten a una selecció de personal. Una altra, d'un funcionari de la Generalitat que es dedica a engrescar funcionaris perquè treballin més. La cosa ens va molt bé. D'aquesta darrera fem noranta funcions pel país. La companyia es deia Binocle Teatre, perquè érem dos, els fundadors. I en un moment que hi ha un fracàs, i una implicació econòmica important, desfem la companyia. I vinc al Col·legi de Teatre, de Barcelona, creat per Joan Ollé i Jordi Mesalles, on fan classes d'interpretació. Aquí, conec un dels professors, Boris Rotenstein, que

“L'ideal és que l'espectador conegui els poemes que recito, però per desgràcia els nostres poetes no es coneixen prou”

“En el món del teatre aficionat, d'on vinc, Josep M. de Sagarra és un autor molt important, que sempre es representa.”

ben aviat em proposa de fer un paper en una obra, a la Sala Beckett, *El banc*, d'Alexander Gelman, i al mateix temps, en Jordi Mesalles, a través de la companya La Gàbia de Vic, em proposa fer el *Fi de partida*, de Beckett, al Mercat de les Flors, un dels dos personatges que s'amaguen al bidó d'escombraries. I a partir d'aquí ja em professionalitzo. La crítica em va donar el premi a l'actor revelació per les dues obres. Tot perfecte.

—En general, us ho heu passat bé, fent d'actor, o hi ha hagut molts moments durs?

—Durs, no. He de reconèixer que m'ho he passat molt bé. Jo sempre he pensat que, a part de l'ofici, del talent, és important tenir una mica de sort. I l'he tinguda, encara que diguin que la sort la té el que la busca. Perquè tot i

que treballis molt, et preparis bé, per a mi és important el component de la sort.

—Heu fet recitals de molts poetes, de Verdaguier, Sagarra i Apel·les Mestres, a Salvat-Papaseit i Vinyoli. Sol o amb altres actors, preferentment Jordi Boixaderas, company vostre també a *El mètode Grönholm*. No és una cosa que es faci gaire. Com hi arribeu?

—Hi arribo en aquest moment de canvi que vinc a Barcelona. En Sagarra és el primer poeta que recito. Sempre m'ha atret, pel tipus de poesia que fa. Forma part del món del teatre aficionat, d'on vinc, on és un autor important, que sempre es representa.

—No us limiteu a recitar, intenteu dramatitzar el personatge que recita, no?

—Efectivament. Que els poemes em facin el personatge. El fet de representar un personatge que diu versos permet dir-los de dues maneres. Una, llegint-los amb el faristol al davant, i l'altra, separant-m'hi. Per a mi, les dues maneres són igualment importants, perquè els versos estan dits amb la mateixa tècnica, però en canvi quan m'allunyo del faristol procuro donar-los una naturalitat que els faci propers a l'orella de l'espectador, que no els creï cap distància.

—Però aquesta naturalitat no arriba mai a afectar l'estructura del vers. L'espectador té sempre consciència del vers, del canvi de vers.

—Això és sagrat. Sempre respecto la partitura que el poeta ha escrit amb el vers. La partitura és important. Per a mi, el vers és una partitura musical, escrit en paraules en compte de notes musicals.

—De Sagarra reciteu *El Comte Arnau*, presentat al Grec, i una antologia, adaptada de l'espectacle *I un clavell vermell al trauc*. La vostra forma de recitar-lo és la que vau aprendre a Manlleu?

—Recordo molt bé que podia tenir la meua manera de dir el vers a través de la forma tradicional de dir el vers a Manlleu, però la primera vegada que vaig fer teatre en vers a Barcelona va

ser un Shakespeare, però amb la traducció d'un autor que a mi m'anava perfecte, que era Sagarra. En aquest espectacle, Sergi Belbel ens va explicar molt clarament la teoria del vers, de com dir el vers decasíl·lab, i aquí jo em vaig trobar al costat de la tradició. Hi vaig afegir la teoria, la tècnica i a partir d'aquí vaig poder seguir.

—Coneixeu molts actors rapsodes?

—No. Conec la gent del poble que diu el vers, que el deien de la manera que diuen els vers aquesta mena d'actors. El que podríem considerar com a actor rapsode, el darrer, ha estat Pau Garsaball.

—Us agrada més que l'espectador conegui prèviament els poemes?

—Això seria l'ideal. Per desgràcia, no es coneixen prou els nostres poetes, no és prou popular o coneguda, la nostra poesia. Abans, els nostres poetes eren més populars i ara les noves generacions s'han familiaritzat més amb els poemes castellans que amb els catalans. Hi ha versos castellans que segur que sonen més que els catalans. Cultures com la francesa, l'anglesa o la castellana, a Catalunya, i per culpa de la dictadura, ho han cuidat més. Quan l'espectador coneix el vers, n'ha fet la seva lectura, té una manera de dir-lo mentalment i és llavors quan valora la interpretació de l'actor que el recita. Llavors és realment un plaer anar a escoltar el vers. Com si el que l'escolta el digués per dins, i en canvi, el que el diu, el diu de manera diferent.

—Què us agrada del vers de Sagarra?

—Que l'escriu molt bé. El vers és una tècnica, una tècnica musical, i Sagarra la té. A més, Sagarra té una filosofia de vida que a mi sempre m'ha atret. I sap crear personatges de carn i ossos. El del comte Arnau n'és un. És una meravella de complexitat i de força de la natura, de dir coses que tots han sentit o pensen.

—Penseu que tractem bé les obres teatrals dels nostres clàssics, de Sagarra a Rusiñol?

—Això sempre m'ha fet pensar. No sé si s'ha trobat la manera de fer-los avui dia. Que no sigui una cosa del passat, per quedar bé, sinó que els fem perquè encara diuen alguna cosa.

Lluís Bonada